

Пантюхіна Юлія Ігорівна

студентка групи ПСб-1-13-4.0д, III курс, напрям підготовки «Психологія»

chezzare@i.ua

Науковий керівник

Шевцова Олена Михайлівна

кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

o.shevtsova@kubg.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК ПРО ІДЕАЛ ПОДРУЖНЬОГО ПАРТНЕРА

Анотація. У статті розглянуто актуальність дослідження чоловічих та жіночих уявлень про ідеал партнера у подружньому житті, їх співвідношення з реаліями сімейного життя, вплив цих ідеалів на сімейний добробут, проаналізовано висвітлення означеної проблеми у сучасній психологічній літературі, представлено методику дослідження, намічено шляхи подальшого дослідження теми.

Ключові слова: соціальний інститут, шлюб, сім'я, «Я-реальне», «Я-ідеальне», молодята, чоловік, дружина, ідеал, самоактуалізація.

Актуальність та доцільність дослідження. Елементами будь-яких соціальних систем є люди. Включення людини в суспільство здійснюється через різні соціальні групи, соціальні інститути, соціальні організації і системи прийнятих у суспільстві норм і цінностей тощо. Однією з найважливіших таких систем є сім'я, що спричиняє на людину найзначніший соціальний вплив. У психології значна увага приділяється вивченню чинників стабільності та задоволеності шлюбом; до них входить і співвідношення між уявленнями та реальністю. Тому, проблема реалій та ідеалів подружнього життя залишається актуальною і нині. Проте переважна більшість праць за цією темою (Т.Андрєєва, С.Голод.) спрямована на дослідження жіночих і чоловічих ідеалів сімейного життя та уявлень про ідеального партнера, що були сформовані до вступу в шлюб [1; 2]. Недостатньо дослідженою залишається проблема формування нових ідеалів сім'ї та партнера саме при тривалому перебуванні у шлюбі.

Тема співвідношення уявлень про ідеального партнера та ідеальне подружнє життя з реальними або існуючими уявленнями також має значення для визначення добробуту, успішності шлюбу досліджуваних пар, адже ці

уявлення вже не є безпідставними мріями молодих юнаків чи дівчат про майбутнє, а склалися під час перебування у шлюбі з конкретною людиною. Тому, відповідність або невідповідність ідеалу реальним уявленням про сімейне життя свідчатиме про рівень психологічної задоволеності чоловіка та дружини, взаєморозуміння та вміння об'єктивно сприймати і оцінювати переваги й недоліки свого партнера, свої власні.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження Т. Андрєєвої, в якому описано шлюбно-сімейні уявлення, дає змогу оцінити образ майбутньої дружини чи чоловіка серед студентської молоді. Результати свідчать про надмірну вимогливість дівчат до партнера – ідеал чоловіка у жіночих уявленнях часто постає суперечливим і поєднує в собі протилежні риси: авторитарність з покірністю, вимогливість з безумовним прийняттям недоліків дружини, чуйність і м'якість з твердістю характеру та емоційною стриманістю тощо; юнаки ж показують неузгодженість образів партнерки, з якою б хотілось спілкуватись та майбутньої дружини – образ дівчини, яка може привернути увагу юнака і зацікавити його у спілкуванні значно відрізняється від образу дівчини, яку хлопці прагнуть бачити своєю дружиною в майбутньому [1]. А. Денисенко, Т. Зверко, Н. Ільчишин зазначають, що за вступом у шлюб та роками подружнього життя ідеали чоловіка/дружини суттєво змінюються і стають більш об'єктивними та наближеними до буденного життя [4]. Ідеалістичність юнацтва з часом поступається адекватним уявленням про людину, яку бажають бачити поряд дорослі жінки та чоловіки. Ці уявлення формуються на базі власного досвіду, а не на штучних ідеалах, які можуть бути нав'язані книжками чи мас-медіа. Ці зміни позначаються на сімейних стосунках сприятливо, проте можуть спричинити деяке охолодження, згасання почуттів до шлюбного партнера. Як зазначає С. Голод, задоволеність шлюбом визначається як результат адекватної реалізації уявлень про ідеальний образ чоловіка або дружини, сім'ї в цілому. Задоволеність шлюбом – це об'єктивний

показник сімейного благополуччя, що вказує на гармонійність відносин чоловіка та дружини, довіру, сприймання один одного [2].

Мета статті: дослідити особливості чоловічих і жіночих уявлень про ідеал подружнього партнера, співвідношення між уявленнями про ідеал та реаліями сімейного життя, вплив цих співвідношень на сімейний добробут.

Виклад основного матеріалу. Проблема гендерних відмінностей в уявленнях про ідеальну сім'ю у психології досліджується сторіччями, і досі не є вичерпаною через різноманіття індивідуальних проявів в особистісній сфері кожної людини. Вивчення особливостей сімейного життя, в тому числі уявлень про ідеал чоловіка/дружини, має важливе значення для розуміння ролі родини і для суспільства, і для окремої особистості, а також для прогнозування стабільності сім'ї. Особливо це важливо на перших етапах життєвого циклу сім'ї, оскільки для гармонійного існування та розвитку родини і шлюбу важливим є відсутність розбіжностей в уявленнях про сімейні ролі чоловіків та жінок, співпадіння сімейних цінностей, а також готовність до конструктивної взаємодії у подоланні труднощів, що закономірно виникають на всіх етапах подружнього життя.

«Більшість дівчат і юнаків ставляться до шлюбу позитивно, бачать у ньому джерело опори у важку хвилину, вважають, що шлюб приносить щастя материнства й батьківства, налагоджує побут» - зазначає Т. Андрєєва [1, 24]. Але необхідно враховувати, що у чоловіків і жінок існують різні уявлення про ідеальний тип сім'ї та про ідеального подружнього партнера. Тому, часто зустрічаються шлюбні союзи партнерів із суперечливими уявленнями про себе самих, свого чоловіка/дружину та подружнє життя в цілому. Наприклад, і дівчата, і хлопці розуміють необхідність брати на себе відповідальність за добробут сім'ї, і одночасно демонструють бажання перекласти її на шлюбного партнера. Незадоволеність від таких розбіжностей в установках і обумовлена ними сімейна поведінка спричиняють конфлікти, що нерідко закінчуються розлученням. Стикнувшись з необхідністю пристосовуватися до партнера, вчитися йти на компроміс, з реаліями спільного проживання та організації

побуту, чоловік та дружина змушені суттєво змінювати свої попередні уявлення про подружні стосунки, виходячи з наявних умов сімейного життя.

Значну роль у становленні уявлень про ідеали подружнього партнера та сімейного життя відіграє вік молодят та тривалість періоду нареченства. Люди, що вступають у шлюб після 30 років, зазвичай важче пристосовуються один до одного внаслідок усталеності і деякої ригідності сформованих ще в юнацькому віці уявлень про ідеали шлюбного партнера та подружніх стосунків [3]. Тривалість періоду нареченства також впливає на чоловічі та жіночі уявлення про ідеали сім'ї та подружнього партнера. Довготривале нареченство (понад 1 рік) сприяє об'єктивізації уявлень про ідеал, що сформувалися в юнацькому віці та не засновані на власному досвіді. Наречені, що близько 1 року проживають разом, мають більш наближені до існуючої реальності уявлення про ідеального партнера. Короткотривале нареченство (до 6 місяців) не сприяє формуванню адекватних уявлень про ідеальне подружнє життя та шлюбного партнера [5].

Валідною методикою для подальшого емпіричного дослідження буде тест міжособистісних відносин Т. Лірі, призначений для дослідження уявлень суб'єкта про себе («Я-реальне» та «Я-ідеальне»), а також для вивчення взаємовідносин в малих групах. За його допомогою виявляється переважаючий тип ставлення до людей, самооцінка та взаємооцінка. Опитувальник містить 128 оціночних суджень, кожне з яких треба віднести до себе реального (якість, яка в мене є), себе ідеального (якість, яку я хотів би мати) та ідеального чоловіка/дружини (якість, яку я хотів би бачити в своїй дружини/чоловіка) [6]. Доцільно сформувати вибірку з подружніх пар, що перебувають у шлюбі не менше 5 років, проживають разом увесь цей час та мають спільних дітей; бажано, щоб у обох партнерів це був перший шлюб. Дослідження може проводитися одночасно і з чоловіком, і з дружиною або ж окремо, якщо подружжя виявить бажання зберегти таємницю своїх відповідей один від одного.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Тема співвідношення жіночих та чоловічих уявлень про ідеального партнера та

ідеальне подружнє життя з реальністю є недостатньо дослідженою в сімейних парах, що перебувають у шлюбі тривалий час, і тому є досить актуальною в розумінні сучасних вимог партнерів цього соціального інституту щодо його добробуту. Отже, проглядається необхідність у подальшому емпірично дослідити особливості чоловічих та жіночих уявлень про ідеального подружнього партнера у сімейних парах, що перебувають у шлюбі більш тривалий час. Результати подальшого дослідження знайдуть практичне використання у профілактиці розлучень та консультуванні молодят, допоможуть у вирішенні проблеми згасання почуттів до чоловіка або дружини, сприятимуть гармонізації подружніх відносин та самоактуалізації особистості як члена сім'ї, творця власної родини, зроблять внесок у соціальну психологію та психологію міжособистісних стосунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрєєва Т. Психологія сучасної сім'ї / Т. Андрєєва – СПб.: Речь, 2005. – 436 с.
2. Голод С. Сім'я і шлюб / С. Голод – СПб.: Петрополіс, 1998. – 272 с.
3. Гребенников І. В. Основи сімейного життя / І. В. Гребенников – М.: Просвещение, 1991. – 158 с.
4. Зверко Т. Структурно-конструктивістський підхід до соціологічного аналізу уявлень молоді про сім'ю та шлюб (гендерний аспект) / Т. Зверко – Харків.: Грані, 2011. – 298 с.
5. Ільчишин Н. М. Психологічні особливості готовності до подружнього життя у пар з різною тривалістю періоду нареченства / Н. М. Ільчишин – Львів.: Перо, 2015. – 7 с.
6. Шевцова О. М. Психологічний супровід професійно-особистісного розвитку вчителя в умовах інноваційної діяльності : наук.-метод. посіб. / О. М. Шевцова. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – 128 с.

ОСОБЕННОСТИ МУЖСКИХ И ЖЕНСКИХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ОБ ИДЕАЛЕ СУПРУЖЕСКОГО ПАРТНЕРА

Пантюхина Юлия Игоревна

студентка группы ПСб-1-13-4.0д, III курс, направление подготовки «Психология»

chezzare@i.ua

Научный руководитель

Шевцова Елена Михайловна

кандидат психологических наук, доцент кафедры общей, возрастной и педагогической психологии Института человека Киевского университета имени Бориса Гринченка
o.shevtsova@kubg.edu.ua

Анотация. В статье рассмотрена актуальность исследования мужских и женских представлений про идеал партнера в супружеской жизни, их соотношение с реалиями семейной жизни, влияние этих идеалов на семейное благополучие, проанализировано освещение этой проблемы в современной психологической литературе, представлено методика исследования, намечено пути дальнейшего исследования темы.

Ключевые слова: социальный институт, брак, семья, «Я-реальное», «Я-идеальное», молодожены, муж, жена, идеал, самоактуализация.

CHARACTERISTICS OF MALE AND FEMALE IDEAS ABOUT IDEALS OF THE SPOUSES

Yulia I. Pantiukhina

group PSb-1-13-4.0d, III course, specialty «Psychology»

chezzare@i.ua

Scientific adviser

Elena M. Shevtsova

Ph.D. in Psychology, Associate Professor of the General, Age and Educational Psychology Department of Institute of Human Sciences of Borys Grinchenko Kyiv University

o.shevtsova@kubg.edu.ua

Annotation. The article discusses the relevance of the study of male and female perceptions about the ideal partner in marriage, their relationship with the realities of family life, the impact of these ideals on family well-being, this problem is analyzed in modern psychological literature, and it is described the further study of the topic.

Keywords: social institution, marriage, the family, "I am real", "I am perfect," the couple, the husband, the wife, the ideal, self-actualization.